

Representantforslag 6 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes
og Karin Andersen

Dokument 8:6 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes og Karin Andersen om økt lærertetthet for en inkluderende fellesskole

Til Stortinget

Bakgrunn

En nasjonal regulering av lærertetthet ble særlig viktig etter at opplæringslovens bestemmelser om klassesdelingstall ble fjernet i 2003. Det stilles ingen eksplisitte krav verken i opplæringsloven eller kommuneloven om hvordan midler skal fordeles til skolene. I de statlige overføringene som fordeles gjennom inntektssystemet, er det ingen bindinger utover det som følger av lov- og regelverk. Kravet i opplæringsloven er at undervisningen skal være pedagogisk forsvarlig, og at skoleeier skal stille til disposisjon nødvendige ressurser for at kravene skal kunne oppfylles. Ettersom disse kravene i loven i liten grad er konkretisert, er det et stort handlingsrom for å nedprioritere skolesektoren i kommunen for lokalpoliti-kerne. Dette finansieringssystemet innebærer at de lokale ressursfordelingsmodellene får avgjørende betydning for hvor mye midler som fordeles til skolesektoren. Da klassesdelingstallene ble tatt ut av opplæringsloven i 2003, var bakgrunnen blant annet at flere skoler søkte om forsøk med avvik fra lov og regelverk for å prøve ut mer fleksible organiseringer og gruppeinndelinger. Om lag 340 lokale forsøk gjaldt avvik fra loven, hvor den største delen av forsøkene gjaldt avvik fra forutsetningene om klasseorganisering. Klassesdelingsreglene fungerte altså som en nasjonal standard for minimumsbemanning i skolen og var dermed sentral for også å styre økonomiske res-

surser til sektoren. Ved opphevingen av dette regelverket var Stortinget opptatt av at kommunene ikke skulle utnytte det økte lokale handlingsrommet til økonomisk innsparing. I tillegg til ny § 8–2 i opplæringsloven fattet Stortinget derfor 18. juni 2003 følgende vedtak:

«Klassesdelingstallet skal ligge til grunn som minstenivå for ressurstildeling også etter at bestemmelsen om klassesdeling er opphevet», jf. forslag oversendt fra Odelstingets møte 12. juni 2003 og Innst. O. nr. 126 (2002–2003).

Dette innebærer at skoleeierne etter § 13–10 i opplæringsloven har ansvar for at alle skoler, som et minimum, fortsatt skal tildeles like mange lærertimer som ville blitt utløst av de tidligere klassesdelingsreglene, men ressursene blir bundet til skolenivå og ikke klasse-/gruppenivå. Utdanningsdirektoratet presiserte senest i mars 2014 disse reglene om ressurstildeling i grunnskolen. Dette har vist seg å være lite etterprøvbart, og i Grunnskolenes informasjonssystem (GSI) framkommer kun gjennomsnittlig lærertetthet på hovedtrinnene 1.–4., 5.–7. og 8.–10. trinn, og gir nasjonale utdanningsmyndigheter begrenset kunnskap om den reelle situasjonen vedrørende lærertetthet i skolene. Mens det skoleåret 2001/2002 bare var 14 prosent av elevene som gikk på skoler med gjennomsnittlig gruppestørrelse over 20 elever, var det tilsvarende tallet om lag 27 prosent skoleåret 2014/2015. Langt flere elever enn før får altså undervisning i store grupper/klasser og dermed mindre mulighet til tett og personlig oppfølging.

Stadig flere elever undervises i store grupper. Dette reduserer muligheten til personlig oppfølging, stikk i strid med faglige råd. En av de siste rapportene om forskningen på dette feltet, «Does class size matter» fra National Education Policy Center (USA), konkluderer med at forskningen viser at tallet på

elever per lærer har relativt stor og varig positiv effekt på elevenes læring, spesielt for elevene som har det dårligste utgangspunktet for læring og som kommer fra fattige kår. Også andre studier bekrefter at ressursvake elever har spesielt mye å hente på reduserte klassestørrelse. Det er verdt å merke seg at reduserte gruppestørrelser har vist seg å ha spesielt gunstig effekt for minoritetsspråklige elever, elever med foreldre som har lavt utdanningsnivå og for gutter. Nettopp disse elevgruppene blir ofte læringstapere i norsk skole. Forskningsrapporter har vist økte forskjeller mellom sterke og svake elever i norsk skole. Når skolen mislykkes i å utjevne sosiale ulikheter, bør tiltak som har vist seg å ha effekt for disse utsatte gruppene, være svært aktuelle. Forskning med høy kvalitet viser altså at det er særlig barn med de største læringsutfordringene som tjener på undervisning i mindre klasser og grupper. Flere viktige undersøkelser, blant annet Star-undersøkelsen og en nyere, større studie fra vårt naboland Sverige, viser også at disse positive resultatene er varige; flere gjennomfører utdanning på høyere nivå og de tjener mer når de kommer ut i arbeidslivet.

Forslagsstillerne mener at skolens evne til å oppfylle kravene om «tidlig innsats» og «tilpasset opplæring» vil kreve økt lærertetthet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen innføre en minsteressursnorm for lærertetthet på skolenivå, med 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og 20 elever per lærer på 5.–10. trinn.
2. Stortinget ber regjeringen framskaffe et kunnskapsgrunnlag om den reelle situasjonen i Skole-Norge vedrørende klassestørrelse og lærertetthet for hvert av grunnskolens trinn.
3. Stortinget ber regjeringen redegjøre for hvordan Stortingets vedtak fra 18. juni 2003, «Klassedelingstallet skal ligge til grunn som minstenivå for ressurstildeling også etter at bestemmelsen om klassedeling er opphevet», blir fulgt opp.

11. oktober 2016

Audun Lysbakken

Torgeir Knag Fylkesnes

Karin Andersen